

**DESPRE GEO SĂVULESCU: LUCIAN
BLAGA: FILOSOFIA PRIN METAFORE, II**
(Editura Vremea, București, 2012)

Cătălin IONIȚĂ¹

kionita2005@yahoo.com

ABSTRACT: The author of the volume under review, Geo Săvulescu, is philosophizing *with* Blaga and shows us the methodological openings which Blaga's system is capable of – despite the exhibited paradoxical limitation. Geo Săvulescu adds to Blaga's system a new concept, that of *eumeros* – the benefic part of our unconscious – and shows us how this part is actually capable of an authentic philosophical use.

KEYWORDS: Lucian Blaga, philosophy through metaphors.

Dr. Geo Săvulescu desfășoară în volumul de față, al doilea cu acest titlu², o filosofare *cu* Blaga. *De ce ar trebui să acordăm atenție acestei cărți?* O carte prin care sistemul filosofic blagian este încercat în articularea sa intimă și în consecințele sale delimitând un orizont al esenței umane.

Așadar, *de ce? De ce atenție pentru această carte?* Pentru *eumeros*. Pentru utilitatea acestui concept în filosofarea *cu* Blaga, concept prin care – susținem – se structurează volumul. Termenul, introdus de Geo Săvulescu în primul volum³, este format din două cuvinte eline *eu* (prefix: *bine, bun, ușor*, adică *benefic* în echivalare latină) și *meros* (parte). *Eumeros*: partea bună, partea sănătoasă, partea benefică.

¹ Dr. mat., conferențiar Universitatea Politehnica din București, Facultatea de Științe Aplicate, Dep. Matematici Aplicate, membru al Diviziei de Logică, Metodologie și Filosofia Științei a Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române.

² Primul fiind publicat în 2002; Geo Săvulescu, *Lucian Blaga: filosofia prin metafore I*, Editura A. B. ROMANIA, Colecția <Focul Veșnic Viu>, București, 2002.

³ *Op. cit.* p. 91.

Foto – Geo Săvulescu:
*Lucian Blaga: Filosofia prin
 metafore, II*, Editura Vremea,
 București, 2012 (coperta)

A cui parte? A *inconștientului* în maniera delimitată de Blaga, adică a *inconștientului personant*. Așa cum Blaga a forjat *personanța* drept caracteristică a inconștientului în întregul misterului uman, Geo Săvulescu forjează *eumeros*-ul ca termen tehnic filosofic adecvat sistemului blagian și cercetării filosofice prin și cu el. Dincolo de exegeză și istorie, cercetarea filosofică – cu modestie, sfială și smerenie – nu caută decât *realul* și *esența*.

Utilizat cu iscusință și pătrundere de autorul volumului de față, termenul *eumeros* – ce devine cu atât mai necesar când înaintăm în cercetarea întrebător mirată a lui *cum e cu puțință ceva nou* în cotidianul sufletesc ce ne animă către înțelegere și creație prin noi în

cântarea minunii lumii care nu doar noi suntem – permite precizarea unor sensuri deosebit de delicate ale instituirii *cenzurii transcendente*, ale *Marelui Anonim* și ale *diferențialelor divine*. Sensuri delicat dedicate. Pentru mulți de ne-nțeles, deși inteligibile. Chiar *Poetul nepereche* ne îndemna, în virtutea aceluiași *eumeros* – vedem acum – să ocolim această cercetare. Sensuri delicate. Sensurile acestea scapă astfel, prin tratarea întreprinsă de Geo Săvulescu, paradoxalului și nefericirii *leului în cușcă*.

Geo Săvulescu, susținem, reușește în cheia *eumeros*-ului aducerea sistemului filosofic blagian la stadiul de a fi funcțional și operațional în cercetarea *omului* ca *esență* „săgetând azurul”. Cu aceasta reușește încă, fără efort parcă în lungul cercetării, să ne aducă metoda sistemului blagian la îndemâna fiecăruia ca rigoare a unei deschideri fundamentale. Lucru rar și greu să reușești aducerea în prezență vizibilă a racordării armonice a sistemului blagian cu sistemele filosofice care deslușesc ținând către întemeierea omului în întregul său.

Geo Săvulescu este blagian în înțelesul în care alții sunt tomiști, cartezieni, leibnizieni, kantieni sau hegelieni – așa cum cu mult înaintea epocii moderne unii au fost aristotelicieni, platonicieni, heraclitieni...

Cinci aliniate din partea finală a cărții, p. 173, concluzionează asupra operaționalității sistemului blagian mai cuprinzător, considerăm, decât felurite alte încercări de caracterizare ce s-ar putea aduce. Cităm!

„[...] genele noastre, sunt purtătoarele unei caracteristici a corpului nostru, [...] o amprentă a individualității sale, legată de cea a familiei, a poporului din care ne tragem, în care găsim și caracteristici ale umanității, ale începutului ei, precum și ale vieții. ...Tot astfel, inconștientul nostru poartă niște universalii [...] Ele sunt cele mai generale noțiuni, formele spațiului și ale timpului (care la Lucian Blaga nu mai sunt absolute, ele modelându-se după om), categoriile cunoașterii ca și categoriile stilistice [...] toate fiind *instrumentele* cu care înțelegem lumea [...] structuri mentale care sunt și o limită în înțelegere și în cunoaștere, o *cenzură* cum spune Lucian Blaga, o *frână* în cunoaștere. Universalii mentalului [...] sunt și poarta noastră către lumea culturii ca și către, într-o lume spirituală pentru că prin ele înțelegem nevoia de Dumnezeu și avem legătura noastră [...] Poate că este bine să înțelegem și faptul că toate aceste universalii biologice (în fond genele sunt un universal biologic), psihice, culturale și spirituale sunt, în același timp, determinismul sub care existăm. Libertatea, liberul arbitru de care suntem așa de mândri, o putem câștiga numai individual, singuri, prin forța de care dispunem de a fi creativi [...] în orice domeniu [...] până la revoluțiile în spiritualitate. [...] ⁴ (creativitatea fără *iubire*, fără Dumnezeu, poate fi un pericol). Poate că aceasta ⁴ ar fi o soluție pentru viața contemporană care este atât de solicitantă încât nu mai putem vedea lângă noi, în noi. Ași dori să traduc în alte cuvinte ceea ce tot spun [...] de mult timp. *Eumeros*-ul nostru, parte a inconștientului nostru descoperit, cu acest nume – inconștient – de romantici, acest *om interior* al lui Augustin, inconștientul adus în clinica psihiatrică de Freud și de Jung, ridicat în filosofie de Lucian Blaga, inconștientul acesta cu partea lui bună, cu *eumeros*-ul, cu lucrarea noastră asupra lui, poate fi o soluție care să ne ajute să avem un suflet mai curat, să luptăm pentru a merita să fim fiii lui Dumnezeu!” ⁴.

Și aceasta nu este teologie, nici măcar rațională sau naturală, deoarece am încercat să folosesc doar gândul, gândul filosofic, acela ce poate pătrunde în necunoscut atât cât poate el, adică cât pot eu. ⁵

⁴ „Să fim creativi și cu iubire de Dumnezeu”, p. 173, volumul în discuție. Fraza, împletită cu măiestrie de autor, își are rădăcina în citatul din această notă. Sublinierile ne aparțin.

⁵ Sublinierea noastră.

Acum, cu aceste elemente câștigate, cei care cunosc sistemul filosofic al lui Blaga vor găsi în volum un îndemn către *metodologia* sistemului – spre care, cu străduință, Geo Săvulescu aplică omului întreg: corp, minte și suflet. Cei care nu cunosc sau cunosc puțin sistemul filosofic al lui Blaga, vor primi – considerăm – în virtutea aceleiași străduințe către *metodologie* o anume familiarizare riguroasă cu filosofia lui Blaga și, sperăm prin urmare, îndemnul spre cunoașterea și valorificarea ei.

Primatul acesta al lui *praktike* care se manifestă întrețesut în textul lui Geo Săvulescu, este, vedem, un factor de stil determinant în sensul conturării unei matrici stilistice, a autorului, spre care Blaga ne atenționa că poate fi un drum ce susține pasul analizei. Noica, în urmă cu 33 de ani, remarca, cu adresă la căutările lui Geo Săvulescu de atunci⁶, „filosofia care nu dă sens [...] experienței noastre imediate, nu e cu adevărat filosofie”⁷.

Cu privire la dificultatea *in genere* a raportării la un mare stilist, se poate ieși acum din suspendarea întrebării. Am atins momentul depășirii dificultății, luând seama tocmai la acest primat al lui *praktike*. Raportarea unui autor la un mare stilist o putem face și opunându-i un alt mare stilist apropiat, ca matrice stilistică, de autorul cercetat. Când autorul cercetat se ridică la adevărul unui lucru, acel alt mare stilist apropiat nu poate găsi alt adevăr al acelui lucru ci doar altă exprimare ori formă – sau un adevăr mai cuprinzător, totuși nu esențial altul.

În cazul lui Geo Săvulescu, găsim, surprinzător, un alt mare stilist apropiat: Petre Țuțea, capabil prin el însuși de prea mult adevăr. Acest mare stilist este însă apropiat autorului nostru doar în conținutul matricii factorilor determinanți de stil ce se manifestă în căutarea cercetătoare asupra omului, factori ce delimitează și întind doar modul căutării – nu forma, nu ordonarea și nu compoziția. Primatul lui *praktike*, este prezent la Petre Țuțea ca scop implicit – prin urmare are funcția unui factor de stil determinant – ce transpare din verbul său adesea rupt abrupt pentru a trimite la întrebarea nerostită: găsesc acum și aici acesta despre care rostesc?

Așadar, modul căutării: când definițiile nu sunt posibile „se oferă descripții. [...] Dar dacă vrem esența lucrului? Ne furișăm descriptiv

⁶ Astăzi octogenar.

⁷ Scrisoare a lui Noica, 1979, adresată lui Geo Săvulescu. Comunicare personală a domnului Geo Săvulescu. În anexă, prin amabilitatea domnului Geo Săvulescu și cu acordul dânsului, reproducem fragmente din această scrisoare a lui Noica.

ca apa printre stânci” ([TS], p. 4)⁸. Așa se și desfășoară căutarea în volumul lui Geo Săvulescu când definițiile nu pot fi găsite – dar efortul este susținut în a le găsi.

Iar despre om? „Lumina intelectuală plină de iubire” ([TS], p. 6) și „[...] Faptele omului, imaginile și ideile pure îi îngăduie să întâlnească în el adevărul, binele și frumosul. În soarele binelui suprem se întâlnesc toate valorile [...] A ști frumos, a simți adevărat și a voi just înseamnă a rămâne întreg. În orice clipă. Totdeauna. [...] Se poate construi cu știință, înțelepciune și iubire. Și constructorul nu trebuie să piardă din vedere omul întreg. Restul nu este tăcere, cum a spus nefericitul prinț, ci bucuria nesfârșită a contemplării adevărului” ([TS], p. 13, s.n). Prima parte descrie, de fapt, *eumeros*-ul în acțiune și lucrarea noastră asupra lui: *a ști frumos, a simți adevărat și a voi just*. Prin acest același adevăr, cercetarea lui Geo Săvulescu aparține – considerăm – la acea *philosophia perennis* românească în care Blaga clădește, poate, cel dintâi.

O întrebare! iată că răsare șipotind molcom: Ce îndeamnă oare cititorul către o carte cuprinzând o cercetare filosofică? Nu oare «*gândul filosofic ce poate pătrunde în necunoscut atât cât poate el*», *adică cât poți tu!, cititorule?*

Și pentru a vedea, tu însuși, Cititorule! către ce încercare te îndrepti, iată și – dincolo de resortul intim blagian ce-l vei găsi – structura de conținut ce ne-a prilejuit sublinierile precedente.

Volumul este compus simfonic în cinci momente: *Limbaajul inconștientului; Diferențialele divine* – Punct de vedere; *Conștiință și ființă* – *Celălalt tărâm? Eumeros?; Determinism și libertate; Religia*.

Primul moment desfășoară demonstrația existenței unui limbaj specific de comunicare subiacent relației inconștient-conștiință și dezvăluie analitic modalitatea – proprie lui Blaga⁹ – de abordare a problemei decriptării cel puțin parțiale a acestui limbaj specific prin care inconștientul se manifestă ca *personant*. Argumentarea conduce la experiența *artei* ale cărei înfăptuiri prin acest limbaj ni se adresează. Sunt detaliate conceptele cheie ale sistemului blagian (noologia abisală, categoriile ei, termenii *anabasic* și *catabasic*, factorii de stil și matricele stilistice) subliniind relevanța lor ontologică. Este discutat aparte faptul că prin aceste concepte cheie sistemul blagian rămâne deschis metodologic – precum prima parte

⁸ Citatele aparțin textului *Teatrul seminar*, [TS], în volumul: Petre Țuțea: *Philosophia perennis*, Editura Icar, București, Editura Horia Nicolescu, 1992. Paginile sunt indicate în text.

⁹ Singura, prin categoriile noologice abisale, cum dovedește autorul.

a unei simfonii. Criteriul experienței și al exemplului (trăit de oricare dintre noi) depărtează textul de orice didacticism – învățându-ne însă despre Blaga mai mult decât am putea spera. Subtitlurile acestui primo-tempo grăiesc de la sine în fibra temei: *Conștiință și ființă; Cântă muzica; Muzica; Maricea stilistică și limbajul inconștientului; În loc de final.*

Partea a doua, *Diferențialele divine. Punct de vedere.*, trece în registrul grav-suav al purei și autenticei metafizici în înțelesul de realitate dintâi în toate. De unde un excurs asupra metafizicii în general, evitând măiestru generalitățile, cu un punct de vedere noician bine valorificat. Întreg capitolul este el însuși metafizică. În particular, o lămurire asupra transcenderii și transcendentului – cu rezonanță și spre punctul de vedere surdian – permite autorului a susține teza conform căreia transcendența categoriilor abisale asigură metafizica lui Blaga – păstrând însă riguros criteriul experienței în validarea tezei¹⁰. Implicit, această teză direcționează – din substrat – transcendența creației (o altă teză a autorului, considerăm bine găsită, reluată în partea a treia) și arată către locul de unde vine acel *impetuous dumnezeiesc* asupra omului (prin *eumeros*) – temă reluată în partea a cincia. Un citat bine ales din *Diferențialele divine*¹¹ lămurește intenția și modalitatea de construcție metafizică specifică lui Blaga. Pentru a bine funda înțelegerea acestei intenții autorul se raportează din nou la metafizica noiciană (modelul ontologic) ce a identificat ceea ce leagă în sinteză individualul de general: *elementul „[...] este!* Chiar este ceva – nu numai ca un punct de vedere diferit ci pentru că este! Atunci individualul îi va da un corp iar generalul o suflare: așa se poate naște ființa!”¹². Raportarea aceasta este necesară, deoarece autorul afirmă *asemănarea izbitoare* între *elementul* noician și *diferențialele* lui Blaga în capacitatea lor de generare. „[...] situații *individuale* care se derulează grăbit cu tot cu determinațiile lor ce aleargă între *universalii* și *individații* căutând o posibilă potrivire [...] De fiecare dată când o potrivire se află, eu sesizez o *realitate*, o *existență*, ca o

¹⁰ Încă filosofia clasică elină cerea încercarea acestui criteriu. Independența metafizicii de experiență este, considerăm, doar prescurtarea amară a exprimării faptului că – de la Kant – ea caută a stabili ceea ce asigură experiența și ceea ce face posibilă experiența. În această privință, volumul subliniază citând, la p. 97, spusa lui Blaga „...nu vom face niciun pas fără a ne întreba întrucât concepția ce o desfășurăm este sau nu contrazisă de datele experienței” (*Diferențialele divine* în *Trilogia cosmogonică*, Humanitas, 1997, p. 50)

¹¹ P. 88 din volum.

¹² P. 91 din volum.

mică – dar ce mare – *fințare*¹³. Prin aceasta autorul are asigurat terenul ferm filosofării cu Blaga în lungul *Diferențialelor divine* – care este împărțită tematic de Geo Săvulescu în *Punerea Marelui Anonim* urmată de partea dedicată *Fondului Anonim*. Conceptele cheie forjate de Blaga (cenzura transcendentă, frânele stilistice, *haosul-diafan*, legea conservării misterelor, omul deplin ca ființă istorică sub pecete stilistică în orizontul misterului pentru revelarea lui) își găsesc acum locul natural într-un sistem filosofic – a cărui întrebare tematică *despre noi* stăruie. Găsim aici un merit indiscutabil autorului pentru strădania aducerii și la îndemâna noastră a sistemului metafizic al lui Blaga în partea sa de fond – de o actualitate de neimaginat¹⁴ (atât la data scrierii, 1940, cât și la data de astăzi – cum arată implicit volumul de față). Semnalăm, pentru cei interesați, citatele asupra *haosului-diafan* și asupra *diferențialelor divine* (pp. 97–106 în volum)¹⁵ – pentru a fi comparate cu susținerile fizicii și cosmologiei actuale¹⁶. Întreg volumul are această calitate a unei bune ponderări în alegerea citărilor care, astfel, păstrează acel echilibru necesar al filosofării cu¹⁷. Subtitlurile acestei părți: *De ce metafizică?*; *Punerea Marelui Anonim*; *Diferențialele divine*.

Partea a treia, *Conștiință și ființă. Celălalt tărâm? Eumeros?* înalță tempo-ul simfonic înfășurând teza autorului, *transcendența creației*, între pilonii sistemului lui Blaga. Aceștia, misterul și stilul, poli ai existenței în orizontul misterului și pentru revelarea lui, permit autorului a sublinia – în finalul acestei părți – ceea ce aduce nou Blaga, relativ la perspectiva Kantiană, drept particularitate a teoriei cunoașterii: *limitele ei și transcendentul* (și nu transcendentalul). În această parte începe a se arăta utilitatea *eumeros*-ului, care aici are

¹³ P. 92–93 din volum.

¹⁴ Precum *girafa*, iertată-ne fie licența.

¹⁵ Ne îngăduim aici doar două din citările autorului din Blaga. „E poate indicat să ne imaginăm cosmosul ca fiind și astăzi încă învelit și pătruns printre încheieturi de «haosul diafan»” (p. 97, volum) și „*Diferențialele divine* trebuie să le concepem ca purtătoare «infinitesimale»... ale unei *structuri virtuale* absolut simple” (p. 103, volum).

¹⁶ Spre exemplu: materie neagră, energie neagră, spațiul format din împletitură în noduri, teoria *stringurilor*, universurile paralele și dimensionalitatea superioară cifrei trei. *Negru*, în limbajul fizicii contemporane, înseamnă nu întunecat ci *doar nu se vede dar, cert, este prezent*.

¹⁷ Sintagma provine dintr-un studiu al lui Brentano, în care acesta analizând metoda de studiu filosofic evidenția caracteristica exegezei medievale: „a-medita-filosofic-laolaltă-cu și a-medita-pe urmele-a (*das philosophische Mit – und Nachdenken*)”, apud Ion Tănăsescu: *Prefață*, p. 18, în Franz Brentano, *Despre multipla semnificație a ființei la Aristotel* (traducere din germană și prefață de Ion Tănăsescu), București, Humanitas, 2003.

rol de a asigura posibilitatea revelării misterului¹⁸. *Limitele* provin din chiar matricele stilistice – modelatoare a înțelegerii pătrunzătoare a misterului – pe care un control transcendent (din noi) le instituie ca posibilitate de exprimare a *eumeros*-ului dar și ca frâne transcendente. Astfel transcendentul este în noi și autorul argumentează foarte clar această semnificație proprie lui Blaga – particularizând la formele intuiției sensibile (Kant: spațiul și timpul) căreia îi relevă caracterul utilizării *inconștiente* (deși s-ar putea spune *imanente* sau *de la sine*)¹⁹. Aceasta permite autorului a include modalitățile cunoașterii dar și categoriile lor în cadrul delimitat de Blaga. *Lucrul în sine*, de ne-trecut, se topește în misterul a cărui revelare este doar frânată transcendent (din noi), iar a lucra asupra noastră revine la a accede la acel *eumeros* (din noi) tot transcendent (în noi). Concluziile conduc la introducerea de către autor a unei *matrice a cunoașterii* cuprinzând matricea stilistică și categoriile kantiene ale cunoașterii. Această matrice fiind – prin transcendența ei – înscrisă în istoria umanității deoarece *omul* a fost condamnat la dulce-amara povară a creativității. Subtitlurile acestei părți: *Stilul; Conștiința; Noologia abisală și frânele transcendente; Ce sunt frânele transcendente pentru cunoaștere?*

Partea a patra, *Determinism și libertate*, valorifică temele anterioare, luând determinarea din universalii care ne condiționează, iar libertatea – ca opus al acestei determinări – poate fi cucerită numai individual (teza autorului) prin creativitate, care exersată sistematic „rupe [...] din ce în ce mai multe porțiuni din partea de generalitate a determinațiilor universale, le modelează dându-le note individuale”²⁰. Matricea stilistică și matricea cunoașterii cuprind generalul și individualul din noi, iar posibilitatea creativității duce la actualizarea lor personantă dinspre noi, am zice, astfel că o modelare a noastră înșine prin cultivarea matricei cunoașterii spre *eumeros* ne poate oferi libertatea determinării noastre. Aceste nuanțe nu aparțin lui Blaga – recunoaște autorul – dar sistemul său permite precizarea lor. Recunoaștem totodată că aici autorul urmărește mai degrabă libertatea interioară. Aceasta, în adevăr, prin cunoaștere (sau

¹⁸ „[...] *stilul* ne deschide calea, o altă cale decât cea pe care a mers Freud, ne deschide calea spre *celălalt tărâm*, spre *inconștient*, nu spre *inconștientul complexelor* (le poate cuprinde), ci spre *eumeros*, spre partea bună a acestui *inconștient* ce se deschide filosofiei” (p. 119, în volum).

¹⁹ Ar fi de interes o cuplare sau decuplare a *inconștientului* de imanență. Primul este totuși activ. Al doilea sugerează, prin apropierea de epifenomen, o anume pasivitate sau mai degrabă rezistență modelatoare.

²⁰ p. 134, în volum.

înțelepciune, cum era numită în vechime) se obține. În final, autorul se apleacă din acest punct de vedere asupra unor fenomene sociale și politice în cadrul cărora, prin harul sau carisma unora, indivizii unei comunități devin determinați prin recursul la o matrice stilistică latentă în comunitate. Interesant este că autorul reușește să despartă harul (pp. 138–140) – ca venind din transcendent spre și prin *eumeros* – de simplul magnetism al determinării colective.

Partea a cincia, *Religia*, strânge temele anterioare într-o concluzie personală a autorului. Textul a fost scris, spune autorul, după ce a încheiat primul volum: *Lucian Blaga: filosofia prin metafore* I – și rescris pentru volumul de față. Tonul este cel al sincerității absolute într-o încercare a autorului de a lămuri subiectul în cadrul filosofic cu mijloacele conturate în volum. Desigur că acestea nu sunt suficiente, dar par – precum însăși filosofia lui Blaga parcă sugerează – totuși a da un început. Aceasta este însă pură aparență – însuși Blaga neabordând chestiunea în cadrul sistemului său și protestând permanent față de interpretările religioase ce s-au dat textelor sale. Marele Anonim instituie cenzura pentru a fi unic, Dumnezeu este unic (în anumite religii). Astfel, Geo Săvulescu evită această capcană și este nevoit a construi singur, pas cu pas, pornind cu întrebările inițiale uzuale împreună cu semnificația lui *religio* către conturarea structurii capabile să îndrume către un răspuns la *Ce înseamnă, pentru om, religia?* Însăși dificultatea întrebării *De ce crezi în Dumnezeu?* adresată sieși îl trimite la „Nu totdeauna poți ști. [...] Nu este chiar așa de ușor să-ți descoperi, tu singur, ascunzișurile cele mai intime ale simțirilor tale, ale sufletului tău, să le cunoști măcar” (p. 141). Întrebarea nu poartă doar asupra religiei creștine, ci și a celei musulmane, brahmanismului și budismului. În fiecare ființe superioare ce ne transcend conduc viața – concluzionează autorul. Pentru religie însă, cadrul constă într-un corpus de legi morale aplicabile credincioșilor în scopul trezirii unor comandamente interioare morale aflate în fiecare precum Iubirea, Bunătatea, Corectitudinea, Adevărul – comandamente al căror scop este „lupta cu pornirile instinctuale structurate pe supraviețuire, agresivitate, sex, posesie, ...” (p. 143). Prin aceasta recursul la *eumeros* ca fiind activat prin *religio* și religie – acel corpus de comandamente – împotriva exacerbarii instinctuale ce poate deveni barbarie prin creativitatea umană, ne poate readuce în vecinătatea mijloacelor metodologice ale filosofiei lui Blaga, asupra inconștientului, ca aplicabile spre o țintă mai înaltă: a modelării noastre prin noi înșine. Temele libertății și determinismului, ale conștiinței și ființei, ale matricii stilistice

se adună. Concluzia finală a autorului: prin categoriile stilistice înglobate în matricea cunoașterii putem orienta noi – prin creativitate – înconștientul către *eumeros*. De unde citatul final (p. 173) amintit la început.

Revine iară întrebarea: Tu! Cititorule! Cât de departe poate ajunge gândul tău străluminând realitatea?

Anexa nr. 1

Câteva date despre Geo Săvulescu (coperta interioară a volumului).

«APRIL GEO SĂVULESCU. Născut la 12 aprilie 1932, la București. Tatăl, medic reumatolog, editor al *Revue de Sensibilisation* între anii 1933 și 1935.

Absolvent al Facultății de Medicină Generală din București, promoția 1958, și al Facultății de Filosofie din cadrul Universității București, promoția 1970. Medic primar medicină generală din 1971. Specialist în homeopatie din 1987. Editor al *Revistei de Homeopatie* (1993–1997) și al colecției *Focul Veșnic Viu* (1993–2000). Organizează Școala de înțelepciune Constantin Noica începând cu 2006.»

Anexa nr. 2

Publicăm, prin amabilitatea domnului Geo Săvulescu și cu acordul său, fragmente dintr-o scrisoare a lui Constantin Noica adresată dânsului în 1979. Sublinierile din textul scrisorii ne aparțin.

19.10.979 Păltiniș

Iubite doctore,

Am primit și citit cu mult interes rândurile d-tale despre „Devenirea într-o ființă”.

Am fost mișcat să văd că intri, ca puțini alți comentatori (și prieteni), în miezul întrebărilor și deschiderilor mele. În câteva pagini, îmi fixezi un statut în cultura noastră, îmi trădezi gândul ultim cititorului și ai grația – neprețuită pentru mine – de a trece la imediat problemele: „viețuirea, copiii, construirea casei...”.

Nicio adevărită nu mă satisface mai mult decât cea în imediat. Cred de altfel că filosofia care nu dă sens – sau nu refuză cu întemeiere un sens – experienței noastre imediate, nu e cu adevărat filosofie.

Nu-mi dau seama cât am deschis și cât am „închis”, cu prietenia mea în idee, în destinul dumitale. [...]

Mai degrabă decât discipoli direcți – și nu era firește cazul în ce te privește – mi-am dorit să scriu pagini care să oblige un inginer ori un medic să-și facă meseria mai bine. Dacă aceasta înseamnă „a fi întru” cea ce ai ales să faci, atunci toată speculația mea asupra lui „întru” se transformă într-o filosofie practică.

Aș fi fericit să-mi spui cândva că te-am ajutat, cât de puțin, să fii în ordine și în adecvație cu lumea. Numai că mi-ai apărut de la început drept o ființă atât de armonioasă încât, în cazul dumitale, n-am putut aduce decât un acord în plus – sau confirmarea că ai dinainte ceea ce ți s-a putut părea o clipă că găsești în paginile mele.

Din apropiata mea depărtare, îți trimit un gând plin de prietenie, învăluind în el și ființa aleasă de care ți-ai legat viața.

*Al dumitale, cald
Constantin Noica*